

Werkprogramma 2019 Integraal werken in de wijk

Zicht op wat werkt in de wijk

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Uitwerking in deelprojecten.....	4
	Deelproject 1 - Body of knowledge verstevigen	4
	Deelproject 2 - Lerende praktijken.....	5
	Deelproject 3 - Onderzoek naar wat werkt en hoe het werkt	7
	Deelproject 4 - Met praktijk (bestaande) kennis verrijken en verspreiden	9
3	Programma-organisatie.....	12

1 Inleiding

Sinds 2016 bundelen Movisie, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en Vilans de krachten om samen met professionals en beleidsmakers kennis en expertise over integraal werken bij meervoudige vragen en problemen te ontwikkelen, te onderzoeken en toegankelijk te maken. Daarbij is een speciale verbinding aangegaan met de Werkplaatsen Sociaal Domein (WSD). Hierbij hebben we in het bijzonder oog voor kwetsbare doelgroepen, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking en/of psychische problemen.

Definitie 'integraal werken in de wijk'

Integraal werken betekent in samenhang en afstemming domeinoverstijgend samenwerken aan effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning bij hulpvragen van inwoners in de wijk, dichtbij en ter preventie van (escalatie van) problematiek. De ondersteuning is gericht op het zo snel, eenvoudig en duurzaam mogelijk oplossen van meervoudige problemen. Het versterken van de veerkracht van de samenleving, het vergroten van zelfregie, zelfredzaamheid en participatie en het benutten van het eigen netwerk zijn daarbij vertrekpunt.

Onze gezamenlijke doelen zijn:

- De kennis over integraal werken in de wijk geeft antwoord op urgente vragen uit de praktijk.
- De kennis over 'wat wel en niet werkt' bij integraal werken in de wijk is beschikbaar, vindbaar en bruikbaar.
- Kennisinstituten en werkplaatsen verbinden kennis uit de praktijk en bestaande kennis uit literatuur en onderzoek om nieuwe vragen op het gebied van wijkgericht werken te beantwoorden.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- De kennis over integraal werken in de wijk is gericht op en sluit aan bij de (regionale) praktijk; we pakken vraagstukken op waaraan we ons samen met het veld committeren (co-creatie).
- We richten ons niet alleen op nieuwe kennis, maar voegen ook waarde toe vanuit bestaande kennis.
- Kennis over integraal werken ontstaat voor een belangrijk deel in de praktijk, door te experimenteren en grenzen te verkennen buiten het eigen domein en vakgebied.
- We bouwen aan kennis en de toepassing ervan samen met de eindgebruiker: de cliënt, de professional en de beleidsmaker (*the whole system in the room*).
- We verbinden ons waar mogelijk aan (regionale en landelijke) kennispartners actief op het terrein van integraal werken in de wijk
- De kennis die we ontwikkelen of kennishiaten die we opsporen benutten we om daar waar nodig thema's te agenderen, onderzoek te initiëren of discussies aan te scherpen.
- We houden ruimte om in te springen op actuele vraagstukken.

Het programma Integraal Werken in de Wijk gaat in 2019 het vierde jaar in. De samenwerking van de kennisinstituten heeft zichtbaar vruchten afgeworpen en wordt meer en meer een vindplaats en kristallisatiepunt voor het vraagstuk integraal werken in complexe situaties van kwetsbare mensen. Komend jaar leggen we de focus op de lerende praktijk. Daar waar beleidsmakers en professionals samen tot integrale aanpakken moeten komen voor meervoudige, complexe vragen van inwoners.

2 Uitwerking in deelprojecten

Deelproject 1 - Body of knowledge verstevigen

Wat is de vraag

Hoe kunnen we de kennis over Integraal Werken in de Wijk verrijken en vervolgens delen met professionals en beleidsmakers?

Doel

Professionals en beleidsmakers weten de kennis over Integraal Werken te vinden.

Aanpak

We blijven de thematisch ingerichte website actualiseren en verrijken met onze eigen kennisproducten, maar ook die van anderen. We delen de nieuwe publicaties via de eigen kanalen van de kennisinstituten. We publiceren de kennisproducten ook op partner-websites (zoals Beter Oud en Kennispleinen). Het redactieteam is voortdurend op zoek naar relevante publicaties in het veld die onder de aandacht van de eindgebruikers kunnen worden gebracht. De vraagbaak blijft beschikbaar voor iedereen die iets wil weten over integraal werken in de wijk. Het vraagbaak-team is ook actief op het platform [1sociaaldomein.nl](https://www.sociaaldomein.nl) om daar relevante kennis onder de aandacht te brengen van bezoekers van dat platform.

Resultaat

Website is up to date met relevante kennis.

Impact

- Aantal downloads van publicaties blijft groeien (5%).
- Aantal bezoekers van website neemt toe (5%).
- Aantal keren verschenen in zoekopdrachten (x).
- Aantal vragen beantwoord via vraagbaak (x).

Betrokken partijen naast IWW

De webredacties van de aanpalende websites (zoals Beter Oud, Kennispleinen). De redactie van VNG-weekly. Alle partners in het veld die relevante stukken publiceren.

Communicatie-momenten

Er is ten minste maandelijks iets 'nieuws' te melden vanuit de kennisinfrastructuur.

Deelproject 2 - Lerende praktijken

Wat is de vraag

Hoe kunnen we de kennisontwikkeling over integraal werken in de wijk tussen lokale, regionale en landelijke partijen beter verbinden?

Doel

De kennislemniscaat op integraal werken beter stromend krijgen, zodat de meerwaarde van alle niveaus merkbaar is.

Aanpak

We werken samen met 4 verschillende praktijken:

- Werkplaatsen sociaal domein.
- Programma Sociaal Domein (PSD)-traject Eenvoudig Maatwerk.
- Associatie van Wijkteams.
- ZonMw-traject LVB: samen met gemeenten, kennisinstututen en ZonMw uittesten hoe bestaande kennis en inzichten toepasbaar kunnen worden gemaakt voor de uitvoeringspraktijk

Met elk van deze trajecten volgen we een andere aanpak, met ook een ander resultaat.

Resultaat

Werkplaatsen Sociaal Domein: de lopende pilots uit 2018 continueren we (Rotterdam, Twente). Verder zal een vervolg worden gegeven aan de pilot die in 2018 was gericht op het onderzoeken van de lerende praktijken. Dit vervolg zal worden opgepakt onder de vlag van de KennisAlliantie Maatschappelijke Zorg en Ondersteuning (KAMZO), omdat de reikwijdte breder is dan het thema Integraal Werken in de wijk, namelijk het sociaal domein.

Eenvoudig maatwerk: we sluiten aan bij de werkgroep Leren doen wat werkt, om de geleerde lessen vanuit de topklas aanpak vast te houden en deelbaar te maken. Lopende de samenwerking brengen we geleerde lessen op diverse vlakken tot publicaties in co-productie (bv over escalatieroutes). We kijken daarbij ook naar de Village Deals, om te kijken hoe de opbrengsten voor de steden ook vertaalbaar worden voor de kleinere gemeenten die integraal willen werken.

Associatie van Wijkteams: We betrekken elkaar bij voornemens en plannen en bezien hoe die elkaar kunnen versterken. Denk bijvoorbeeld aan het betrekken bij onderzoeksvragen en pilots en attendering op nieuwe producten, congressen/website IWW. We ondersteunen concrete vragen vanuit de Associatie (en in dat verlengde Actielijn 1 programma Zorg voor Jeugd). Hierbij staat een goede wisselwerking van praktijk, beleid en kennis voor ogen.

ZonMw-traject LVB: bruikbare bouwstenen voor de lokale uitvoeringspraktijk die wil aansluiten op de behoefte van mensen met een LVB.

Impact

Geleerde lessen uit een aantal (koploper) praktijken vinden sneller hun weg naar praktijken die nog aan het ontwikkelen zijn.

Betrokkenen van bovengenoemde praktijken (de deelnemende gemeenten van Eenvoudig Maatwerk en leden van de Associatie van wijkteams etc) kennen en weten IWW te vinden als kennisbron, stellen vragen en waarderen de antwoorden. Er is een wisselwerking tot stand gebracht tussen de lerende praktijken en IWW.

Betrokken partijen naast IWW

PSD-traject Eenvoudig maatwerk, ZonMw, Associatie van Wijkteams.

Communicatie-momenten

We trekken zo veel als mogelijk op met deze praktijken. Ook tijdens bv congressen. Ook de publicaties komen in co-creatie tot stand en vinden hun weg via zowel de kanalen van de betrokken partners als de kanalen van IWW.

Deelproject 3 - Onderzoek naar wat werkt en hoe het werkt

Deelproject 3a - Werkzame elementen integraal werken

Wat is de vraag

Verzamelen en verrijken van werkzame elementen van integraal werken en de toepasbaarheid daarvan in de dagelijkse praktijk.

Doel

In het sociaal domein wordt steeds breder omarmd dat voor geslaagde zorg en ondersteuning de werkzame elementen bekend moeten zijn en hiernaar gehandeld moet worden. In 2017 en 2018 is door IWW literatuuronderzoek gedaan naar de werkzame elementen van integraal werken (in de wijk) bij ondersteuning en zorg voor huishoudens met meervoudige problematiek. Op basis van deze inzichten is een model ontwikkeld met verschillende niveaus en actoren die relevant zijn als het gaat om integraal werken. In 2017 is de interactie, het samenspel tussen de cliënt en professional nader uitgewerkt, in 2018 waren dit de werkzame elementen bij vraagverheldering en het opstellen van een plan met een huishouden. Begin 2019 wordt in overleg met het veld het nieuwe onderzoeksthema gekozen.

Aanpak

- Evalueren IWW-onderzoek aanpak 2018.
- Bepalen onderzoeksthema, opstellen onderzoeksplan en bepalen onderzoekspraktijken in samenspraak met het veld en met de Werkplaatsen Sociaal Domein.
- Uitvoeren literatuuronderzoek.
- Uitvoeren praktijkonderzoek.
- Lopende het jaar bijeenbrengen en onderling delen van kennis IWW, Werkplaatsen Sociaal Domein, mogelijk ook Academische werkplaats(en) en ZonMw.
- Gesprekken met en/of korte enquête onder professionals en beleidsmakers over de toepassingsmogelijkheden van geëxpliciteerde werkzame elementen uit 2017-2018.
- Brede verspreiding van de inzichten over werkzame elementen, via artikelen en workshops.

Resultaat

- Actueel en toepasbaar overzicht van werkzame elementen van integraal werken.
- Nader inzicht in de opgaven die professionals en beleidsmakers (vooral) zien in het toepassen van werkzame elementen.

Impact

- Kennen: Alle gemeenten en (organisaties van) sociale (wijk)teams hebben kennis kunnen nemen van bijeengebrachte werkzame elementen van integraal werken.
- Waarderen: Van de beleidsadviseurs van 10 gemeenten en teamleiders van 10 sociale (wijk)teams die we bevragen, geven tenminste 6 aan dat zij hierdoor tot nieuwe inzichten en inspiratie zijn gekomen.
- Toepassen: Ook vragen we hen naar hun intentie om deze toe te passen in de praktijk en waar dat al gebeurd is, naar de ervaringen met het (deels) toepassen van werkzame elementen.

Betrokken partijen naast IWW

In elk geval Werkplaatsen Sociaal Domein/hogescholen, mogelijk ook ZonMw en Academische werkplaatsen.

Communicatie-momenten

- Rapport onderzoek 2018 verschijnt 1e kwartaal 2019 + artikel.
- Rapport onderzoek 2019 verschijnt naar verwachting eind 2019 + artikel.
- Workshops: voorstel minimaal op 3 congressen (over werkzame elementen onderzoek 2017-2018).

Deelproject 3b - Kennissynthese evaluaties integrale sociale teams

Wat is de vraag

Wat valt er te leren uit de gemeentelijke evaluatieonderzoeken en -rapporten naar het functioneren van hun integrale sociale teams.

Doel

Met de uitkomsten van de studie schetsen we opgaven waar gemeenten en hun maatschappelijke partners voor staan in de ontwikkeling van integraal werken en welke bijstellingen zij willen doen in bijv. werkwijze, organisatie en randvoorwaarden.

Aanpak

- Verzamelen rapporten (circa 15).
- Bestudering materiaal.
- Verdiepende telefonische interviews met aantal gemeenten als aanvulling op de uitkomsten; wat vinden zij dat hen te doen staat.
- Schrijven beknopte publicatie (en mogelijk een infographic maken)
- Bespreking daarvan in een 'uitgebreide' klankbordgroep.
- Bijstelling.

Resultaat

Rapport kennissynthese.

Impact

De uitkomsten van dit onderzoek geven richting en focus aan de activiteiten van IWW.

Betrokken partijen naast IWW

Klankbordgroep: gemeenten, VNG, diverse deskundigen vanuit adviesbureaus/universiteiten/WSD

Communicatie-momenten

- Oplevering rapport – oktober 2019.

Deelproject 4 - Met praktijk (bestaande) kennis verrijken en verspreiden

Vraag

In 2018 is samen met praktijkprofessionals en gemeenten een aantal ondersteuningsproducten ontwikkeld en uitgeprobeerd in de praktijk.

De vraag is hoe we met lokale partijen (bestaande) kennis kunnen benutten om hun praktijk te versterken en deze producten verder kunnen doorontwikkelen en verspreiden op grond van de uitkomsten van de eerste ervaringen.

De producten die het betreffen zijn de zogenaamde kennisbouwstenen voor professionals werkzaam in de wijk en de zelfevaluatietool voor toegang en samenhang van de zorg voor gemeenten en hun partners. Daarnaast is er in 2018 gewerkt aan 'caseloadbepaling' en aan een integraal instrument rond 'veiligheid'. Producten hieromtrent zullen in 2019 worden opgeleverd.

Deelproject 4a - Kennisbouwstenen

Doel

Het doel is de praktijk relevante kennis te leveren die helpt bij de uitvoering van hun werkzaamheden.

Aanpak

Op basis van de resultaten bij de proefimplementatie in 2018 passen wij in 2019 de kennisbouwstenen aan, maken we een update en gaan we met de praktijk op zoek naar verdere verdieping van de toepassing, zoals gebruik ten behoeve van een opleidingsplan. Verspreiding geschiedt via lerende netwerken (zie deelproject 2).

Resultaat

De kennisbouwstenen zijn doorontwikkeld, de bekendheid is vergroot en de bereidheid van partijen om het in de praktijk te gebruiken en het daadwerkelijke gebruik zijn toegenomen.

Impact

- Professionals en beleidsmedewerkers kennen de bouwstenen; deze zijn 1.000 keer bekeken op de website.
- 15 gemeenten gebruiken de bouwstenen in de praktijk.

Communicatiemoment

- Publiceren van doorontwikkelde bouwstenen op de website.
- De beschikbaarheid van de doorontwikkelde tool vermelden in de nieuwsbrieven.
- Presenteren van de tool tijdens workshops en in stands op congressen.

Deelproject 4b - Zelfevaluatietool Toegang en samenhang

Doel: oplevering, doorontwikkeling en uitbreiding gebruik van de zelfevaluatietool door gemeenten.

Aanpak

De tool is in 2018 ontwikkeld en in 5 gemeenten uitgetoetst. In 2019 staat het opleveren, verder begeleid toepassen, door-ontwikkelen/uitbreiden van de tool centraal.

Dit betekent dat we aan de slag gaan met het eigenaarschap. Dit met het oog op de borging. We verwerken de feedback van de pilotgemeenten om een beproefde tool te kunnen opleveren.

We geven gerichte bekendheid en willen de toepassing uitbreiden met 10 gemeenten. Daarin willen we scherp krijgen wat de zeggingskracht van de tool precies is in de huidige vorm, waarin t aan zeggingskracht kan winnen (hoe uit te breiden?) en wat nodig is voor een goede toepassing (instructiebijeenkomsten?). Tot slot onderzoeken we of het een behulpzaam instrument is ten behoeve van het leren van elkaar (leerkringen?).

Resultaat

De zelfevaluatietool is doorontwikkeld, de bekendheid is vergroot en de bereidheid van partijen om deze in de praktijk te gebruiken en het daadwerkelijke gebruik zijn toegenomen.

Communicatieplan

In een communicatieplan wordt opgenomen welke acties in 2019 nodig zijn om gemeenten te bereiken en te enthousiasmeren om met de tool aan de slag te gaan. Deel hiervan is de lancering van de zelfevaluatietool en dit aankondigen in de nieuwsbrieven

Samenwerking met TSD en deel uitmakend van het visietraject nieuwe vormen van integraal toezicht

Dit deelproject voeren we uit in samenwerking met Toezicht Sociaal Domein en is onderdeel van het Visietraject Nieuwe vormen van integraal toezicht van het Programma Sociaal Domein. Begin 2019 bekijken we welke inzichten de pilots hebben opgeleverd en wat dit kan bijdragen aan de visie op het toezicht.

Koppelen aan relevante programma's

Er zijn programma's en initiatieven die ook bezig zijn met toegang in het sociaal domein. Het is van belang om hier voortdurend mee af te stemmen. Het gaat in ieder geval om het Actieprogramma Zorg voor jeugd en om deelproject 3b van IWW.

Impact

In 2019 willen we dat meer gemeenten kennis hebben van de tool, de tool waarderen en de tool gebruiken. We schetsen een groeimodel, waarin we verwachten dat de toepassing van 2019 met 10 is toegenomen. Naar 2020 willen we toe naar breedschalige verspreiding.

Kennen; het aantal gemeenten dat de nieuwsbrief ontvangen in 2019 kent 200 geadresseerden
Waarderen; het aantal gemeenten dat voornemens is om met de tool aan de slag te gaan is 30
Toepassen; van 5 pilots naar 15 deelnemende gemeenten.

Voornemens 2020

- Verspreiden en overdracht eigenaarschap.
- Onderzoek: wat heeft het op inhoud geleverd, aan dynamiek geleverd en wat heeft het cliënten geholpen (mogelijk in publicatie).

Deelproject 4c - Afronding 'Caseloadbepaling' en 'Integrale tool Veiligheidstaxatie'

De reeds in 2018 samen met de praktijk ingezette ontwikkeling van een product rond 'caseloadbepaling' en 'hulpmiddel Veiligheid', worden afgerond. Er wordt bekendheid aan gegeven via de IWW website en andere communicatiekanalen. De producten worden verspreid via de lerende praktijken daar waar het voorziet in een behoefte.

3 Programma-organisatie

De projectorganisatie in beeld

Kernorganisatie IWW

De vier kennisinstellingen (Movisie, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Nederlands Jeugdinstituut en Vilans) vormen samen de kernorganisatie IWW. Zij investeren in *cash & kind* in het programma IWW, vanuit de instellingssubsidie van VWS. Bestuurders van de vier kennisinstellingen vormen het bestuurlijk overleg IWW.

Met de Werkplaatsen Sociaal Domein is nauwe samenwerking aangegaan. Dit vertaalt zich in specifieke samenwerkingsprojecten. De voorzitter van het landelijk overleg is de schakel.

Kernteam IWW

De vier kennisinstellingen vormen samen het kernteam IWW. Vanuit elke organisatie neemt een coördinerend vertegenwoordiger deel aan het kernteam. Dit is een zelfsturend team dat stuurt op en verantwoordelijk is voor de beoogde resultaten in de deelprojecten. Deze vertegenwoordigers zorgen ervoor dat – voor zover relevant - hun collega's weten wat er in dit project gebeurt en weten hoe contacten en opbrengsten over en weer te verbinden, zodat dit de impact van het werk wederzijds vergroot. Elk lid van het kernteam voert daarnaast een specifieke taak uit voor de projectorganisatie IWW (onder meer contact met de stakeholders, bestuur, communicatie, financiën, enz.). Ook is bij elk deelproject een kernteamlid betrokken. Het kernteam evalueert haar functioneren halverwege het jaar en deelt die met bestuurders. Het kernteam wordt ondersteund door een projectassistent.

Deelprojecten

Per deelproject wordt een team samengesteld met vertegenwoordigers vanuit de kernorganisatie IWW en vanuit samenwerkingspartners die op inhoud een bijdrage kunnen en willen leveren in het deelproject. De samenstelling verschilt dus per deelproject. Alle deelnemers committeren zich aan het behalen van het eindresultaat. Alle deelprojecten leveren in januari een zo meetbaar mogelijk beeld op welke impact ze gaan realiseren.

1^e schil partners

In de 1^e schil zitten partners die actief (*in kind*) deelnemen in de geformuleerde deelprojecten.

2^e schil partners

In de 2^e schil zitten partners die ook actief zijn op het vlak van kennisdeling over integraal werken in de wijk. Met hen werken we samen om deze kennis te verrijken en/of te verspreiden.

Communicatieteam

Er is een team van communicatieadviseurs van de betrokken kennisinstellingen samengesteld. Zij adviseren over en organiseren de wijze waarop IWW zichtbaar wordt voor de eindgebruikers (nieuwsberichten, delen van nieuwe publicaties via de websites en sociale media, enz.). Hiervoor stellen ze een communicatieplan op.

Redactienetwerk

Voor het verzamelen en verrijken van kennis rondom integraal werken in de wijk is eind 2017 een redactieteam samengesteld vanuit de kernorganisaties. Dit team opereert in een netwerk van kennispartners (2^e schil), die samen oog hebben voor nieuwe publicaties, methodieken en aanpakken die relevant zijn en gedeeld kunnen worden. De precieze werkwijze wordt in 2018 uitgewerkt.

Klankbordgroep

We willen gebruikers vanuit gemeenten, welzijns- en zorgorganisaties, professionals en inwoners laten reflecteren en meedenken op onze aanpak en de impact daarvan vanuit de gedachte '*the whole system in the room*'. Vanaf 2017 zijn twee beleidsmakers van gemeenten, twee ervaringsdeskundigen en twee professionals aangehaakt bij de programmering en uitvoering van het programma IWW.

Overleg kernteam - VNG - VWS

Passend bij het gezamenlijk proceseigenaarschap komen het kernteam en de betrokken medewerkers van de VNG en VWS in elk geval elk kwartaal samen om de voortgang en gewenste acties te bespreken. Wanneer nodig wordt een extra overleg ingepland. VWS heeft aangegeven dat haar vertegenwoordigers in het overleg zorgdragen voor interne coördinatie tussen de betrokken directies.

Bestuurlijke afstemming

De goedkeuring van dit werkprogramma/begroting van de vier kennisinstututen vindt plaats via een vaststellingsbrief en omvat daarmee ook de oplegger 'integraal werken in de wijk'. VWS en VNG hebben aangegeven dat dit werkprogramma vanuit hen geen aparte goedkeuring vereist. In het reguliere voortgangsoverleg tussen de betreffende directie van VWS en de bestuurder van het kennisinstituut kan dit programma ter sprake komen.

De bestuurders van de vier kennisinstututen komen in 2018 elk kwartaal bijeen om de voortgang en resultaten te bespreken, daarop te reflecteren, feedback te geven en gewenste acties te benoemen. Het kernteam draagt zorg voor de input voor dit overleg.

KAMZO

De IWW bestuurders overleggen over alle ontwikkeltrajecten in een overstijgend KAMZO overleg.

Afstemming WSD en kennisinstituten

De afstemming tussen WSD en kennisinstituten vindt plaats door periodieke deelname van de voorzitter van het landelijk overleg WSD aan het kernteam indien de samenwerking of specifieke projecten op de agenda staan en het bestuurlijk overleg en periodieke 'verbindingssessies' met alle coördinatoren van de WSD.